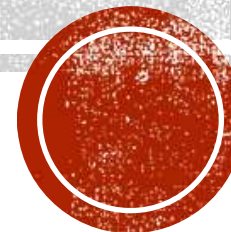


# ČETBA A ROZVOJ ŘEČI

Vliv a význam četby u dětí do 4 let z hlediska rozvoje komunikačních kompetencí



Konference Bookstart 4.3. 2020

Mgr. Adina Julinová

# ÚVOD

- A. Julinová, logoped, UPOL (2016), speciální pedagog a logoped na ZŠ a MŠ Lazy, soukromá praxe Zlín
- Osnova:
  1. Seznámení s oborem logopedie
  2. 10 okruhů narušené komunikační schopnosti
  3. Jazyk a řeč
  4. Fyziologický vývoj řeči dítěte od narození do 4 let
  5. Vliv četby na vývoj řeči dítěte
  6. Slovní zásoba
  7. Zrakové a sluchové vnímání
  8. Pozornost a rušivé elementy
  9. Kouzlo 10 minut
  10. Doporučená literatura



# LOGOPEDIE JAKO VĚDNÍ OBOR

V České republice logopedi působí v rámci 3 resortů

- 1) školství: MŠ, ZŠ, SPC, PPP ...
- 2) zdravotnictví: nemocnice, lázně, soukromé ambulance
- 3) sociální: dětské domovy, ústavy sociálních služeb, stacionáře ...

Logopedie se zabývá diagnostikou a terapií **NARUŠENÉ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI** (nahrazuje dřívější termín vada, porucha řeči apod).

Rozlišujeme 10 základních druhů NKS:



# 10 OKRUHŮ NARUŠENÉ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI

- vývojová nemluvnost – dysfázie, afázie
- získaná orgánová nemluvnost – dysartrie
- získaná psychogenní nemluvnost – mutismus
- narušení zvuku řeči – huhňavost
- narušení fluence (plynulosti) řeči – koptavost
- narušení artikulace řeči – patlavost
- narušení grafické stránky řeči – dysgrafie, dyslexie, dyskalkulie (DYS – poruchy)
- symptomatické poruchy řeči – přidružené jinému postižení
- poruchy hlasu
- kombinované vady a poruchy řeči



# JAZYK A ŘEČ

## ŘEČ:

- je specifická lidská schopnost, která slouží k dorozumění člověka s člověkem. Úzce souvisí s myšlením
- **není vrozená** a rozvíjí se až při verbálním styku s mluvícím okolím
- zevní řeč, jinak nazývaná mluvená řeč, se realizuje mluvením
- vnitřní řeči se rozumí vyjadřování a uchovávání myšlenek pomocí slov, chápání a to nejen slovně ale i **graficky**.

## JAZYK:

- základním systémem lidské komunikace, Je vlastní národu
- je realizován mluvenou řečí, písmem, nebo manuálním způsobem (například znakový kód neslyšících osob)



# VÝVOJ KOMUNIKACE DÍTĚTE

-komunikace lidské bytosti začíná již v prenatálním období (kvílení, cucání palce, pupeční šňůry), sluch se vyvíjí do 7.měsíce – okolní zvuky, zvuky z venku jako hlas matky, stimulace – později lze nahradit bílým šumem

-preverbální období: pláč, křik, mrkání jako reakce na zvuk, vše je reflexivní, měkký / tvrdý hlasový začátek značí libé a nelibé pocity, **broukání, žvatlání (nejdříve pudové, pak napodobivé)**

-vlastní vývoj řeči začíná okolo 1.roku života: schopnost aktivně užívat pět až padesát slov, zálibu v říkankách a písních a užívání gest

-12 až 18 měsíců: podstatná jména, růst slovní zásoby, 70-80 slov

-18 měsíců až 2 roky: 200-400 slov, začíná ohýbat, gramatické zlepšení, věta o 3 až 4 slovech

-2,5 až 3 roky: chápání smyslu řeči, frustrace při nedostatečné komunikaci s dospělými, slova kdy, proč, 1000 slov, jména,

-ve věku 4 let: dítě přednáší básničky, tvoří protiklady



# ..JAK ČTENÍ DÍTĚTI OVLIVNÍ TENTO VÝVOJ?

- „Nejvlastnějším posláním knihy je působení na rozvoj řeči dítěte. První rýmy a říkanky, se kterými se děti seznamují ještě vlastně v předřečovém období, pomáhají rozvíjet jejich **fonemický sluch a schopnost verbální komunikace.**“ (Opravilová, 1984, s. 11).

- 1) Rozvoj slovní zásoby
- 2) Rozvoj zrakového vnímání
- 3) Rozvoj sluchového vnímání
- 4) Sociální vazba v rodině
- 5) Rozvoj pozornosti



# SLOVNÍ ZÁSoba

- Jedná se o postupné rozvíjení v oblasti mateřského jazyka (běžný člověk)
- je nedílnou součástí vývoje dítěte
- Úroveň slovní zásoby je jednou z podmínek pro následné vzdělávání
- Pro uskutečnění komunikace musí slovní zásoba dosahovat jisté úrovně
- Na základní škole si žák po dobu devítileté školní docházky musí osvojit 1500 – 1700 lexikálních jednotek - slov, aby se mohl vyjadřovat v každodenních situacích
- Národní, individuální, aktivní, pasivní,
- Čtení, společně strávený čas doma s rodiči (MŠ nesupluje vliv rodiny), správný řečový vzor, hra, vyprávění (kino, divadlo)





**-společně strávený čas rodičů s dětmi:** prohlížení dětských časopisů, obrázkových knížek, společné výlety, dovolené a další akce, Neustále na něho mluvit, klást otázky, které jsou přiměřené jeho věku a schopnostem. Dotazovat se na vše, co kde viděl zajímavého, pěkného, co se mu líbilo a co nelíbilo, ptát se na jeho pocity, názory, nechat si vyprávět jeho dojmy.

**-čtení:** Přečíst si společně nějaký příběh a poté si ho dítětem nechat vyprávět znovu. Takto lze rozvíjet nejen řečové a komunikativní dovednosti, ale rozvíjet i sluchové schopnosti. Tyto komunikativní a sluchové schopnosti a dovednosti jsou velmi žádoucí pro správný nácvik čtení a psaní. Hovoříme o jeho předčtenářské gramotnosti. Má-li dítě bohatou aktivní slovní zásobu, má velkou výhodu, že v budoucnu bude čteným slovům rozumět a chápat obsah textu

**-řečový vzor:** Na dítě se nemá šišlat, používat zkomoleniny a vulgarismy. Je to proto, že každý rodič je pro své dítě velkým vzorem, a protože dítě se učí nápodobou, je vhodné na něj právně mluvit

**-hra:** Nejvhodnější hry pro rozvoj slovní 30 zásoby jsou pexesa, dětská kvarteta, obrázková domina, puzzle. Jejich pestrá nabídka témat by měla uspokojit zájmy každého dítěte. V průběhu hry je nutné opakovat slova, ptát se dítěte co vidí, co je na obrázku, kartě, dílku, nechat dítě pojmenovávat, kdo to je, co dělá, kam patří, jakou má barvu



# ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

- Schopnost vnímání zrakem ovlivňuje rozvoj našeho myšlení a intelektu
- je zásadní pro prostorovou orientaci, matematické představy a řadu dalších funkcí
- zachycení, zpracování a uchování zrakového vjemu
- dozrává do optimální úrovně kolem nástupu do školy
- Jeho zralost je jednou z klíčových kompetencí nástupu do ZŠ (používá se při zjišťování školní zralosti)
- např. Edfeldtův reverzní test, oční pohyby, atd.



**PŘÍLOHA Č. 1 Edfeldtův reverzní test**

|     |     |     |
|-----|-----|-----|
| q p | ◊ ◊ | d d |
| Ɔ Ɔ | ◻ ◻ | ⌐ ⌐ |
| ⌐ ⌐ | ⌒ ⌒ | z z |
| * * | d p | ⌒ ⌒ |
| q q | f f | ⌒ ⌒ |
| ∇ ∇ | p p | ⌐ ⌐ |
| f f | 4 4 | ∇ ∇ |

|     |     |     |
|-----|-----|-----|
| 4 4 | N Π | d b |
| ⌐ ⌐ | Y Y | ⌒ ⌒ |
| q p | d d | ⌐ ⌐ |
| ⌒ ⌒ | p b | N N |
| p p | L J | h h |
| ⌒ ⌒ | ⌐ ⌐ | o o |
| z z | z z | z z |



# SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

- Jinak také sluchové rozlišování, sluchová diferenciacie, fonematický sluch
- Nutný předpoklad pro to, aby dítě hlásku správně vyslovilo je, že ji dovede správně identifikovat a diferencovat SLUCHEM z řeči druhého člověka
- Sluchové vnímání (stejně jako zrakové) je sice podmíněno správným sluchem nicméně nedostatečný fonematický sluch neznamena, že je porušen sluchový orgán
- To důvodem, proč někdo neslyší rozdíl mezi např. běžným R a „ráčkováním“



|             | stejně | nestejně |             | stejně | nestejně |
|-------------|--------|----------|-------------|--------|----------|
| pní – pni   | _____  | _____    | ptýl – ptýl | _____  | _____    |
| zban – zban | _____  | _____    | dýnt – dint | _____  | _____    |
| fraš – flaš | _____  | _____    | štím – štým | _____  | _____    |
| bram – pram | _____  | _____    | nyvl – nyvl | _____  | _____    |
| žlef – šlef | _____  | _____    | tirp – tyrp | _____  | _____    |
| tmes – dmes | _____  | _____    | šnyp – šnip | _____  | _____    |
| tost – tost | _____  | _____    | ždys – ždis | _____  | _____    |
| vžep – fšep | _____  | _____    | nýst – níst | _____  | _____    |
| kvěš – kveš | _____  | _____    | mnět – mnět | _____  | _____    |
| štěl – štel | _____  | _____    | peř – pjeř  | _____  | _____    |

Za každou správnou odpověď získává dítě 1 bod, za nesprávnou odpověď 0 bodů.



# POZORNOST

- lidé jsou v aktuálním okamžiku bombardováni podstatně větším množstvím informací a podnětů, než mohou zvládnout a zpracovat
- něco zpracujeme sluchem, zrakově... všechny podněty nejsme schopni přijmout, proto si vybíráme, na co se zaměříme, kam směřuje naše pozornost
- je to mentální proces jehož úkolem je pouštět do vědomí **omezený počet informací a chránit tak organismus před zahlcením**
- u dětí se rozvíjí během povinné školní docházky, její poruchy definujeme jako ADHD nebo ADD
- zamyšlení: jak ovlivňují televize, tablety apod pozornost ?



# RUŠIVÉ ELEMENTY

- Televize: narušuje schopnost hrát si, hůř se vyjadřuje, je netrpělivé, neumí naslouchat
- Počítač a hry: čím dříve začne počítač užívat, tím hůř se bude mozek vyvíjet, slovní zásoba je horší až o polovinu, nenaučí se navazovat kontakty s druhými dětmi, uzavírají se do vlastního svět
- Tyto vlivy jsou nepodnětné, často i pokud hraje televize „na pozadí“ ruší schopnost dítěte diferencovat reálnou řeč od ruchu apod.
- Výzkumy ukazují na výrazně negativní vliv modrého světla na vývoj mozku
- Psycholog Herman: dítě do 3 let NIC, dítě do 6 let – pohádka v TV



# KOUZLO DESETI MINUT

-matka dítěti: jsem tu pro tebe, zajímáš mě !

-i ve dnech maximálního přetížení potřebuje nutně každé dítě alespoň 10 minut matčiny plné pozornosti

-pohádka: opravdu důležitá pro zdravý vývoj dítěte, nejlépe čtená od maminky, vyvíjí se „hladivý rituál“ = opakované vlídné činnosti, kterými dítěti dodáváme pocit jistoty a bezpečí, rituál obsahuje i např.nachystání deky a polštářku, vytáhnutí knížky. Dítě zažívá pudově vyžadované pocity

MAREK HERMAN – NAJDĚTE SI SVÉHO MARŤANA





# SOUVISEJÍCÍ LITERATURA



- Bruno BETTELHEIM:  
*Za tajemstvím  
pohádek*
- František KOUKOLÍK:  
*Vzpoura deprivantů*
- Zdeněk MATĚJČEK:  
*Co děti nejvíce  
potřebují*
- Eric BERNE: *Co  
řeknete až pozdravíte*
- Alice MILLEROVÁ:  
*Dětství je drama*



***DOVEDNOST ČTENÍ JE NEZBYTNÁ PRO KAŽDODENNÍ ŽIVOT, ROZVÍJÍ  
OSOBNOST ČLOVĚKA, PODNĚCUJE FANTAZII, ROZVÍJÍ ŘEČ,  
KONCENTRACI A KRITICKÉ MYŠLENÍ.***

**DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST**

